

**Vetturali - Artikoli 1628, 1630, 1132 tal-Kap 16 - Danni -
- Bonus Pater Familias-.**

IL-PRIM' AWLA TAL-QORTI CIVILI

IMHALLEF

ONOR. RAYMOND C. PACE LL.D.

Seduta ta' nhar l-Erbgha 24 ta' Jannar 2001

Kawza Numru: 21

Citazzjoni Numru: 2135/99/RCP

**Arva Insurance Agency Ltd
bhala agent f'Malta tas-
socjeta` estera Maritime
Insurance Company Ltd kif
surrogati a bazi tal-ligi u tal-
polza ta' assicurazzjoni fid-
drittijiet tal-assigurat
tagghom Strand Enterprises
Inc. ta' Alberta Canada.**

vs

Francis Cutajar

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-assigurat tas-socjeta' attrici nomine ried jittrasporta erba' magni mill-Canada ghall-Malta; u illi waqt li dawn l-imsemmija magni kienu Malta u kienu qeghdin jigu trasportati mill-ajruport, fuq it-trakk tal-konvenut, tlieta mill-imsemmija magni, waqghu minn fuq it-trakk, u b'rizultat ta' dan, dawn garbu hसारत konsiderevoli; u illi s-socjeta' attrici nomine kellha tirrimborsa lill-assigurat taghha tad-danni li huwa kien soffra, liema danni jammontaw ghas-somma ta' disa' t'elef, tlett mija u erbatax il-lira Maltija u sebgha u disghin centezmu, (Lm9,314.97) li minnhom erba' mitt lira (Lm400) kien l-ispejjez tas-survey u spejjez ancillari; u illi in vista tas-suespost is-socjeta' attrici nomine giet surrogata fid-drittijiet tal-assigurat taghha kemm a bazi tal-ligi, kif ukoll a bazi tal-polza ta' assicurazzjoni; u illi d-danni gew sofferti bhala rizultat tan-negligenza, *non curanza* u nuqqas ta' hila fl-ezercizzju tal-professjoni tieghu u traskuragini da parte tal-konvenut u dan stante illi huwa naqas milli jiehu l-prewkawzjonijiet kollha necessarji sabiex jissalvagwardja l-merkanzija illi kien qiegheed jittrasporta u li kienet lilu fdata.

Illi ghalhekk l-istess socjeta' attrici talbet lil din il-Qorti:-

(1) Tiddikjara li l-konvenut huwa unikament responsabbli ghad-danni kollha li soffriet is-socjeta' attrici nomine.

(2) Tillikwida d-danni sofferti mis-socjeta' attrici nomine fis-somma ta' Lm9,314.97 jew somma verjuri.

(3) Tikkundanna lill-istess konvenut biex ihallas lis-socjeta' attrici nomine dina s-somma hekk likwidata, kollox kif intqal u ghar-ragunijiet premessi.

Bl-imghax mid-data tal-hlas u cioe' 26 ta' April 1999 u bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittra legali tad-29 ta' Marzu 1999 u Lm20 tal-konsult u tal-Mandat ta' Qbid prezentat kontestwalment mac-citazzjoni kontra l-konvenut ingunt personalment ghas-subizzjoni tieghu.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol 3 tal-process;

Rat li l-konvenut gie debitament notifikat bic-citazzjoni attrici fis-27 ta' Jannar 2000, billi l-istess kopja tac-citazzjoni inghatat lilu personalment, kif jirrizulta mir-riferti relattivi a tergo ta' fol. 6 u f'fol. 7 tal-process, izda l-konvenut ma pprezenta ebda nota tal-

eccezzjonijiet u lanqas deher fil-kawza u ghalhekk baqa' kontumaci.

Rat il-verbal tas-seduta tas-7 ta' Marzu 2000 fejn il-kawza giet differita ghall-provi kollha ghall-11 ta' Mejju 2000 bil-fakolta` li l-provi jsiru bil-procedura tal-affidavits.

Rat il-verbal tal-11 ta' Mejju 2000 fejn xehdu Brian Valenzia, Dr Maurice Grech u Godwin Spiteri. Il-Qorti nnotat li ghalkemm debitament imharrek ix-xhud Pierre Balzan baqa' ma deherx u ghalhekk gie misjub hati ta' disprezz lejn l-Awtorita` tal-Qorti u gie kkundannat Lm50 emenda u gie ordnat li jinhareg kontra tieghu mandat ta' skorta. Il-kawza giet differita ghall-21 ta' Gunju 2000.

Rat il-verbal tal-21 ta' Gunju 2000 fejn il-kawza giet differita ghall-iskop tal-verbal precedenti ghall-25 ta' Ottubru 2000.

Rat il-verbal tal-25 ta' Ottubru 2000 fejn xehed Pierre Balzan. L-istess xhud wara li skuza ruhu mal-Qorti nformaha li ma kienx attenda l-Qorti peress li kien imsiefer. Inghata digriet fejn in vista ta' dan il-Qorti rrevokat *contrario imperio* d-digriet taghha dwar l-istess xhud tal-11 ta' Mejju 2000. Il-konvenut msejjah diversi drabi baqa' ma deherx. Il-kawza giet differita

ghall-konkluzzjoni provi attrici ghall-14 ta' Novembru 2000.

Rat il-verbal ta' l-14 ta' Novembru 2000 fejn Dr Stefan Camilleri ghas-socjeta` attrici ddikjara li m'ghandux aktar provi. Il-konvenut gie msejjah tlett darbiet baqa' ma dehrex. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghall-24 ta' Jannar 2001.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-oħra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

Illi din hija kawza maghmula mis-socjeta` attrici assigurattrici sabiex tirrikjama danni sofferti mill-assigurat tagħha Strand Enterprises Inc. rappreżentati Malta mis-socjeta` J.S. Caruana & Sons Ltd. minghand il-konvenut u dan minhabba l-allegazzjoni li l-istess konvenut waqt li kien qiegħed jitrasporta erba' magni mill-ajruport fuq it-trakk tiegħu waqqa' tlieta mill-istess magni minn fuq it-trakk b'risultat li l-istess magni garbu hsarat konsiderevoli.

Illi tali fatti gew sostanzjalment pruvati u certifikati mis-surveyor ta' l-istess socjeta` attrici Brian Valenzia

li anke ezamina l-istess magni kif ukoll tali hsarat gew ukoll identifikati minn Dr Maurice Grech li ghamel *survey ad hoc* fuq l-istess.

Illi jigi wkoll rilevat li tali allegazzjonijiet ma gew bl-ebda mod kontradetti u fl-isfond tal-provi prodotti huwa car li l-konvenut kien hati ta' negligenza u traskuragni billi ma hax hsieb illi jaccerta ruhu li l-merkanzija fuq it-trakk tkun stivata b'mod li ovvjament tkompli t-tragitt taghha fuq l-istess trakk u mhux taqa' minn fuq it-trakk matul l-istess vjagg. Infatti hekk jirrizulta li fil-fatt gara ghaliex ma hemm l-ebda spjegazzjoni ohra hlief dik ta' negligenza biex tispjega kif tlett magni jaqghu minn fuq trakk waqt it-tragitt ta' l-istess.

Illi in effetti l-**artikolu 1628 tal-Kap 16** jipprovdi li :-

“Il-vetturali bl-art jew bil-bahar ghandhom, dwar il-kustodja u il-hars tal-hwejjeg fdati lilhom, l-istess obbligi tad-depozitarju”.

Illi dan ifisser li bl-applikazzjoni tal-**artikolu 1900 u l-artikolu 1132**, li l-grad ta' diligenza applikabbli fil-kaz tal-konvenut hija dik ta' missier tajjeb tal-familja, li la darba kien hemm ftiehim ghall-hlas, tigi wkoll applikata b'mod aktar sever.

Illi inoltre a bazi tal-**artikolu 1630 tal-Kap 16** jinghad ukoll illi :-

“Huma obbligati ghat-telf tal-haga fdata lilhom, u ghall-hsarat li jigru fiha, meta ma jippruvawx li l-haga ntilfet jew gratilha hsara b’accident jew b’forza magguri u minghajr htija tagghom”.

Illi ma hemm l-ebda dubju, fl-opinjoni ta’ din il-Qorti, li a bazi tal-precitat artikolu, l-oneru tal-prova, li tali hsara saret b’accident jew b’forza magguri u minghajr htija tagghom, li kollha fuq l-istess konvenut, li ovvjament la ma ressaqx provi, ma jistax jinghad li issodisfa dan il-piz ta’ prova, u ghalhekk certament li ghandu jinzamm responsabbli ghall-istess hsarat.

Illi dwar il-likwidazzjoni ta’ danni din il-Qorti tistrieħ fuq ir-rapport magħmul mill-istess Dr Maurice Grech, datat 14 t’Ottubru 1998 a fol 14 tal-process (Dok BV1); fuq ir-rapport magħmul minn Ship Repair Ltd datat 17 ta’ Settembru 1998 (Dok BV2); u fl-ahharnett fuq is-*survey report* magħmul mis-socjeta` attrici tramite Brian Valenzia datat 23 ta’ Marzu 1990 a fol 18 (Dok BV3) liema dokumenti kollha juru l-entita’ tal-hsara sofferta fl-istess magni.

Illi *di piu`* l-istess hsarat huma kwantifikati b’lista dettaljata ta’ parts u xogħol li kellu jsir fuq l-istess

magni sabiex tigi rimedjata l-istess hsara li jinsabu dettaljatament spjegati fid-dokument BV5 minn fol 21 sa fol 29 tal-process, fejn id-danni hemm indikati jammontaw ghall-Lm8959.97c, li flimkien mal-ammont ta' Lm355 bhala *survey fees* tal-istess *survey* maghmul minn Brian Valenzia, jammontaw ghall-ammont indikat fic-citazzjoni attrici ta' Lm9,314.97.

Illi ghalhekk a bazi tal-premess, it-talbiet attrici jirrizultaw gustifikati, u ghandhom jigu milqugha.

III. KONKLUZZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-kontumacja tal-konvenut, **tilqa' t-talbiet attrici** b'dan illi:-

(1) Tiddikjara li l-konvenut huwa unikament responsabbli ghad-danni kollha li soffriet is-socjeta' attrici nomine.

(2) Tillikwida d-danni sofferti mis-socjeta' attrici nomine fis-somma ta' disa' t'elef, tlett mija u erbatax il-lira Maltija u sebgha u disghin centezmu (Lm9,314.97).

(3) Tikkundanna lill-istess konvenut biex ihallas lis-socjeta' attrici nomine dina s-somma ta' disa' t'elef, tlett mija u erbatax il-lira Maltija u sebgha u disghin centezmu (Lm9,314.97), hekk likwidata, kollox kif intqal u ghar-ragunijiet fuq dettaljatament indikati.

Bl-imghax legali mid-data tan-notifika tac-citazzjoni attrici u cioe' mis-27 ta' Jannar 2000 sal-effettiv pagament u bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittra legali tad-29 ta' Marzu 1999 u tal-Mandat ta' Qbid prezentat kontestwalment mac-citazzjoni kontra l-konvenut.

Moqrija.

Onor. Imhallel Raymond C. Pace.

24 ta' Jannar 2001

Josette Demicoli.

Deputat Registratur.

24 ta' Jannar 2001